

Spis treści

Wprowadzenie

Ks. Bp dr Stefan Regmunt XIX

Prof. dr hab. med. Jacek Łuczak XXIII

Prof. dr hab. med. Krystyna de Walden-Gałaszko XXV

Rozdział 1

Historia i współczesność wolontariatu hospicyjnego 1

ks. Piotr Krakowiak SAC, Anna Janowicz

Skąd właściwie wzięło się słowo .hospicjum'? 1

Historia współczesnego ruchu hospicyjnego na świecie 3

Historia współczesnego ruchu hospicyjnego w Polsce 5

Duszpasterstwo hospicyjne i Krajowy Duszpasterz Hospicjów 7

Zamiast podsumowania – podstawowe elementy polskiego ruchu hospicyjnego 8

Słowo zachęty na zakończenie 11

Wolontariat hospicyjny w Polsce w świetle badań Fundacji Hospicyjnej 12

Definicje zamiast wstępu 12

Początki nowego wolontariatu u schyłku PRL-u: .Ochotnicy wyginęli na wojnie' 13

Zmiana form wolontariatu hospicyjnego w Polsce w latach 1989-2000 14

Nowy rozdział w tworzeniu sieci wolontariatu w Polsce 15

Zmiany w stopniu zaangażowania Polaków w wolontariat 16

Zmiany wolontariatu w latach 2001 -2006 16

Wyształcenie a zaangażowanie w wolontariat 16

Regiony pochodzenia i religijność a zaangażowanie w wolontariat 17

Badania Fundacji Hospicyjnej – wolontariat hospicyjny w Polsce 18

Badania koordynatorów wolontariatu hospicyjnego 18

Orientacja w sieci wolontariatu w regionie 19

Społeczność lokalna a wolontariat 19

Powody podjęcia się koordynacji wolontariatu hospicyjnego 19

Korzyści z zaangażowania się w wolontariat hospicyjny 20

Przeszkody w działaniach charytatywnych

Rozdział 2

Formy wolontariatu hospicyjnego

ks. Piotr Krakowiak SAC, Kamil Kabasiński, Ewa Płodziszewska, Beata Stachowska, ks. Jan Kaczkowski, Aleksandra Modlińska, Zbigniew Bohdan

Wstęp

Wolontariat niemedyczny ks. Piotr Krakowiak SAC

Wolontariat dzieci i młodzieży

ks. Piotr Krakowiak SAC, Kamil Kabasiński

Wolontariat szkolny 26

Wolontariat studencki 29

Wolontariat osób dorosłych i starszych 33

ks. Piotr Krakowiak SAC

Wolontariat pracowniczy i społeczne zaangażowanie biznesu 33

Wolontariat osób starszych (wolontariat 50+) 35

Szczególne formy niemedycznego wolontariatu hospicyjnego	38
ks. Piotr Krakowiak SAC, Ewa Płodziszewska, Beata Stachowska,	
ks. Jan Kaczkowski Nowe formy zaangażowania osób aktywnych	
zawodowo,	
czyli społeczna odpowiedzialność biznesu	38
Ewa Płodziszewska	
Wolontariat wsparcia w żałobie	^
Beata Stachowska	
Wolontariat osób niedostosowanych społecznie	49
ks. Jan Kaczkowski	
Wolontariat osadzonych w zakładach karnych ks. Piotr	
Krakowiak SAC Wolontariat medyczny Aleksandra Modlińska	
Domowa opieka hospicyjna	
Hospicja stacjonarne i oddziały medycyny paliatywnej	
Wspólne cechy pracy w hospicjach stacjonarnych i zespołach	
opieki domowej	
Dzienny pobyt i poradnie opieki paliatywnej	
Oddziały pobytu dziennego/ośrodki opieki dziennej Poradnie	
medycyny paliatywnej. Poradnie leczenia bólu Inne formy pomocy	
realizowane przez wolontariuszy medycznych Wolontariat osób z	
wykształceniem medycznym	62
Wolontariat hospicyjny wśród dzieci – szczególne wyzwanie i	
zobowiązanie Zbigniew Bohdan	
Dzieci precyzyjnie poszukują prawdy	64
Zabawa – naturalny żywioł dziecka	^
Dzieci skupiają się na danym momencie	^
Dzieci pytają: dlaczego?	67
Dzieci – bystrzy obserwatorzy otoczenia	68
Czy dzieci boją się śmierci?	69
Przyzwolenie na odejście	69
Rozdział 3	
Przygotowanie do pracy wolontariusza hospicyjnego: informacja,	
rekrutacja, szkolenia wstępne i szkolenie wolontariusza	
medycznego	75
Aleksandra Modlińska, Agnieszka Paczkowska, ks. Piotr	
Krakowiak SAC	
Wstęp	75
Rekrutacja i orientacja kandydata do wolontariatu	75 Agnieszka
Paczkowska	
Określenie potrzeb i celów ośrodka paliatywno-hospicyjnego	
względem wolontariatu	76
Zakres zadań dla wolontariusza ośrodka paliatywno-hospicyjnego	
	78
Przykładowe opisy stanowisk oraz zadań wolontariuszy	78
Profil wolontariusza hospicyjnego i najbardziej pożądane grupy	
zawodowe	80
Przykład profilu wolontariusza	80
Przygotowanie oferty wolontariatu hospicyjnego dla	
potencjalnych wolontariuszy	81
Broшура/informator o wolontariacie hospicyjnym	82
Promocja wolontariatu hospicyjnego	85

Najczęstsze sposoby rozpowszechniania informacji o rekrutacji do wolontariatu	86
Przyjmowanie zgłoszeń kandydatów do wolontariatu	88
Selekcja kandydatów do wolontariatu	89
Miejsce	90
Przedstawienie się	90
Rozluźnienie	9^
Podziękowania	90
Cel spotkania	90
Projekt wolontariatu hospicyjnego	91
Pytania	91
Zakończenie	91
Szkolenie i okres próbny kandydatów do wolontariatu	92
Szkolenie wstępne dla wszystkich kandydatów do wolontariatu hospicyjnego	92
Rozmowa kwalifikacyjna na zakończenie szkolenia i okres próbny	93
Propozycje zadawanych pytań podczas rozmowy kwalifikacyjnej	93
Podpisanie umowy wolontariackiej i okazje do wyrażenia uznania	94
Przygotowanie i szkolenie kandydata do wolontariatu medycznego	95
Aleksandra Modlińska	
Przygotowanie do szkolenia. Rozmowa z kandydatem	95
Wykłady teoretyczne – tematy obowiązkowe i dodatkowe	
Zajęcia praktyczne – doświadczenie członków zespołu	98
Praktyki przy łóżku chorego pod okiem instruktorów i zespołu	
Ocena przygotowania medyczno-pielęgniarskiego	
Zakończenie szkolenia dla wolontariusza medycznego	
Rozmowa kwalifikacyjna jako podsumowanie cyklu szkoleniowego	
Certyfikat wolontariusza medycznego hospicjum	
Ewentualne szkolenia uzupełniające lub wskazanie pracy osobistej	
Praca wolontariusza medycznego w zespole	
Propozycja współpracy w zespole hospicyjnym i ustalenie jej warunków	
Przedstawienie wolontariusza i powitanie przez zespół hospicyjny oraz szczególna rola koordynatora	
Wyznaczanie zadań i współpraca z koordynatorem wolontariatu i z zespołem hospicyjnym	
Rozwiązywanie problemów, sposób zgłaszania uwag i troska o poprawę jakości pracy	
Granice pomocy w opiece medycznej, pielęgniarskiej i psychologicznej	
Współpraca z pozostałymi członkami zespołu hospicyjnego	
Wolontariusz-lekarz	
Wolontariusz-pielęgniarka	
Wolontariusz-rehabilitant	
Na zakończenie – tajemnica zawodowa a praca wolontariusza medycznego	
Rozdział 4	
Przegląd programów szkoleniowych dla wolontariuszy realizowanych w ośrodkach paliatywno-hospicyjnych	
ks. Piotr Krakowiak SAC, Anna Janowicz, Aleksandra Modlińska	
Program szkolenia wolontariatu medycznego z Gdańska	
Organizacja kursu dla kandydatów na wolontariuszy medycznych	
Pierwsze kroki Przygotowania do kursu	
Przebieg kursu	
Tematy poruszane w części teoretycznej kursu	
Ćwiczenia	

praktyczne z instruktorami Praktyki na oddziale	
Prace administracyjno-porządkowe dla koordynatora w czasie kursu	
Zakończenie kursu Rozliczenie kursu	
Rozmowa koordynatora z przełożonym (dyrektorem/kierownikiem)	
Wybrane wykłady kursu dla wolontariuszy medycznych w Gdańsku	
Streszczenia wykładów: skrypt dla wolontariuszy, Gdańsk 2007	
Wybrane programy szczególnie przydatne dla koordynatorów	
wolontariatu hospicyjnego Łódź	
Praktyki i staże dla wolontariuszy Nadzór i sprawdzanie kompetencji	
Wrocław	140
Kraków	143
Przykładowe programy szkoleń wolontariatu hospicyjnego	145
Rozdział 5	
Formacja stała i motywacja wolontariuszy hospicyjnych	151
ks. Piotr Krakowiak SAC, Monika Kuniczuk, Beata Stachowska	
Wstęp	151
Centrum wolontariatu hospicyjnego w placówce paliatywno-hospicyjnej	151
Wyznaczanie celów dla wolontariuszy i ich weryfikacja	153
Motywowanie wolontariuszy: nagradzanie i wyróżnianie	155
Współpraca wolontariusza w zespole paliatywno-hospicyjnym	157
Role określone i dopasowane do konkretnego wolontariusza	160
Edukacja jako forma rozwoju dla wolontariuszy hospicyjnych	161
Szkolenia wolontariuszy medycznych	161
Pozamedyczne szkolenia wolontariuszy hospicyjnych	162
Dlaczego warto robić szkolenia dla wolontariuszy?	163
Motywacja do współpracy z hospicjum	163
Przygotowanie wolontariuszy do efektywniejszego pomagania	164
Kształtowanie wrażliwości i postaw prospołecznych u młodych osób	164
Bliższa współpraca z innymi organizacjami	164
Wizerunek	164
Korzyści materialne	164
Zakończenie – kilka praktycznych uwag na temat organizacji szkoleń	165
Tworzenie projektu edukacyjnego	165
Formuła 45/10/5	165
Rekrutacja uczestników. Nawiązanie współpracy z odbiorcami	165
Przygotowanie materiałów szkoleniowych i sali wykładowej	166
Zakończenie projektu, podsumowanie i sprawozdanie	167
Rozdział 6	
Problemy i konflikty, ich rozwiązywanie i zakończenie współpracy	
w wolontariacie	169

Agnieszka Paczkowska, ks. Piotr Krakowiak SAC, Beata Stachowska	
Wstęp	169
Problemy w wolontariacie hospicyjnym	170
Narastanie problemu	170
Przyczyny pojawiania się problemów u wolontariuszy	170
Potrzeby, cele, wartości	170
Wolontariusz-rodzina chorego	172
Wolontariusz-pacjent (przypadek pierwszy)	
Wolontariusz-pacjent (przypadek drugi)	
Wolontariusz-rodzina chorego	
Wolontariusz-pielęgniarki i salowe (przypadek pierwszy)	
Wolontariusz-pielęgniarki i salowe (przypadek drugi)	
Problemy z komunikacją interpersonalną	
Przykłady potencjalnych problemów komunikacyjnych	
wolontariuszy Wolontariusz-pacjent	
Wolontariusz-zespół hospicyjny, przełożony Zasoby wewnętrzne wolontariusza	
Przykłady potencjalnych problemów wolontariusza związanych ze stresem Wolontariusz-pacjent Zasoby zewnętrzne	
Przykłady potencjalnych problemów wolontariusza z zasobami zewnętrznymi Struktura	
Przykłady potencjalnych problemów wolontariusza związanych ze strukturą Wolontariusz-pacjent Zakończenie Rozwiązywanie konfliktów	
Konflikty i sposoby ich rozwiązywania Sposoby rozwiązywania konfliktów Istnienie problemu Motywacja do rozwiązania problemu Informacje o problemie Propozycje rozwiązania problemu Rozwiązanie problemu Rezultaty	
Metoda rozwiązywania konfliktów bez porażek – rozwinięcie metody 6 kroków Rozpoznanie konfliktu i nazwanie go Etap poszukiwania rozwiązań Ocenianie pomysłów	
Wybór najlepszego rozwiązania przez obie strony Opracowanie realizacji rozwiązania Ewentualne zmiany działania Taktyki radzenia sobie z konfliktem Dalekosiężne skutki przyjmowania różnych strategii rozwiązywania konfliktów Zwolnienia wolontariusza w sytuacji konfliktowej Zakończenie współpracy Zakończenie współpracy w wolontariacie hospicyjnym Etapy pozwalające na zwolnienie wolontariusza	
Rozmowy kwalifikacyjne z kandydatem na wolontariusza	196
Rozmowa koordynatora po okresie próbnym Okresowa ewaluacja działań w czasie wolontariatu stałego jako moment	
Kulturalne rozstanie z wolontariuszem	1 gs
Rozdział 7	
Filozoficzno-etyczne podstawy altruizmu	200
Kamil Kabasiński, ks. Piotr Krakowiak SAC	
Wprowadzenie – zarys dziejów dobroczynności	200
Prometeusz	200
Eros i filia	201
Stoicy	201
Caritas i chrześcijańskie przykazanie miłowania bliźniego	

202	
Opieka socjalna w Imperium Rzymskim	202
Średniowiecze i renesans	203
Oświecenie i rewolucja francuska	203
Nowożytna pomoc socjalna	204
Humanizm a humanitaryzm – rozwój idei i ich dzisiejsze znaczenie	204
Od Cycerona do Petrarki	204
Humanizm i humanitaryzm współczesny	205
Współczesne horyzonty pracy na rzecz bliźniego – motywacje wolontariuszy	206
Dobry samarytanin, czyli miłosierny sługa	207
Opiekun spolegliwy, czyli praktyczny altruista	208
Zakończenie – solidarność pracujących	210
Rozdział 8	
Pedagogiczne aspekty wolontariatu w hospicjum	213
Józef Binnebesel	
Rozdział 9	
Socjologiczne aspekty opieki paliatywno-hospicyjnej	226
Szymon Formela, ks. Piotr Krakowiak SAC	
Wstęp	226
Choroby o niepomyślnym rokowaniu a zmiany w funkcjonowaniu społecznym chorego i jego rodziny	226
Szpitalne i ośrodki paliatywno-hospicyjne – podobieństwa i różnice w celach i sposobach sprawowania opieki	232
Odmienność celów	233
Różnice w strukturze zespołów opiekuńczych	233
Wolontariat hospicyjny – szczególny rodzaj społecznego zaangażowania	235
Rozdział 10	
Aspekty prawne wolontariatu hospicyjnego	
Leszek Pawłowski Wprowadzenie	
Pojęcie – wolontariusz	
Kto może zostać wolontariuszem?	
Na czym polega działanie wolontariusza?	
Jakie kwalifikacje powinien posiadać wolontariusz?	
Kto może korzystać z działań wolontariusza?	
Przepisy prawne dotyczące wolontariatu w hospicjum	
Postanowienia porozumienia zawartego pomiędzy hospicjum a wolontariuszem	
Prawa i obowiązki	
Prawa wolontariusza hospicjum	
Ogólne prawa wolontariusza, które wynikają z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	
Obowiązki wolontariusza	
Ogólne obowiązki wolontariusza	
Szczególne obowiązki wolontariusza (obowiązki wolontariusza ustalone przez hospicjum, zawarte w aktach wewnętrznych)	
Obowiązki hospicjum wobec świadczących usługi wolontariuszy	
Prawa hospicjum względem wolontariuszy	
Przygotowanie hospicjum do korzystania ze świadczeń wolontariuszy	
Szczególne formy	

pomocy hospicyjnej z udziałem wolontariuszy Zbiórki publiczne
Imprezy masowe w ramach działalności wolontariatu w hospicjum
Rozdział 11

Kościół katolicki wobec wolontariatu i posługi wolontariuszy
ks. Dariusz Giers, ks. Piotr Krakowiak SAC Wstęp

Jan Paweł II jako promotor chrześcijańskiego wolontariatu
Miłość najwspanialszą formą ewangelizacji Przykłady troski o
wolontariat o inspiracji chrześcijańskiej w Kościele na
świecie i w Polsce Papieska Rada ds. Duszpasterstwa Służby
Zdrowia

Kardynał Angelo Sodano, Wolontariat katolicki w służbie
zdrowia Kościół w Polsce wobec wolontariatu Realizacja ideałów
miłosiernego Samarytanina jako wzór dla wolontariuszy Jan
Paweł II Benedykt XVI Polska Europa
Rozdział 12

Inne specjalności i profesje zaangażowane w
wielodyscyplinarnym

zespole paliatywno-hospicyjnym 275

Wstęp 275

Udział farmaceuty w opiece hospicyjnej 275 Anna Skowron, Iga
Wapniarska, Joanna Erecińska

Gospodarka lekowa 278

Przechowywanie leków 278

Funkcja edukacyjna farmaceuty 279

Edukacja wolontariuszy 280

Współpraca farmaceuty z lekarzem i pielęgniarką 281

Monitorowanie działań niepożądanych 281

Zapobieganie polipragmazji 282

Wykonywanie leków recepturowych 282

Prowadzenie dokumentacji 283

Utylizacja leków 283

Import docelowy 284

Badania kliniczne 284

Decyzje wstrzymania, wycofania z obrotu produktu leczniczego
285

Pomoc psychologiczna w hospicjum 285 Agnieszka Paczkowska,
ks. Piotr Krakowiak SAC

Pomoc psychologiczna pacjentom w ośrodkach paliatywno-
hospicyjnych 286

Pomoc psychologiczna otoczeniu chorego: rodzina i bliscy
288

Formy pomocy psychologicznej w opiece paliatywno-hospicyjnej
288

Edukacja psychologiczna zespołu opiekuńczego 288

Psychologiczna pomoc indywidualna i grupowa 289

Psychologiczna pomoc pracownikom i wolontariuszom hospicyjnym
290

Rola duszpasterza w opiece paliatywno-hospicyjnej 291 ks.
Piotr Krakowiak SAC

Być jak Jezus wrażliwym na potrzeby człowieka 291

Współpraca kapelana z innymi duszpasterzami 292

Chcę tego, co jest w Twoim umyśle i Twoim sercu (Dawid Taśma)	
	293
Pasterz chorego i cierpiącego razem z nim otoczenia: rodziny, przyjaciół i zespołu	295
Kapłan proszący o pomoc dla pacjentów hospicyjnych – dzieła charytatywne	296
Zamiast zakończenia	296
Rola pracownika socjalnego w opiece paliatywno-hospicyjnej	
298 Ewa Starkel, ks. Piotr Krakowiak SAC	
Pracownik socjalny w zespole paliatywno-hospicyjnym	299
Pracownicy socjalni w anglojęzycznych ośrodkach hospicyjnych	
	300
Inne specjalizacje i ich rola w opiece paliatywno-hospicyjnej	
302 Dominik Krzyżanowski, ks. Piotr Krakowiak SAC	
Fizjoterapia w opiece hospicyjnej	Terapie zajęciowe
Biblioterapia – wykorzystanie terapeutycznej roli książki	
Muzykoterapia i jej zastosowanie w opiece paliatywno-hospicyjnej	Zastosowanie muzykoterapii w opiece paliatywnej
Rozdział 13	
Podstawowe pojęcia z medycyny paliatywnej	
Wstęp	
Aleksandra Modlińska	Ból
Małgorzata Krajnik	Chemioterapia przeciwnowotworowa
Janusz Wojtacki	Duszność i związany z nią lęk
Ewa Jassem	Hormonoterapia przeciwnowotworowa
Janusz Wojtacki	Radioterapia (promieniolecznictwo)
Janusz Wojtacki	Opieka holistyczna
Krystyna de Walden-Galuszko	Jakość życia
Krystyna de Walden-Galuszko	Leczenie objawowe
Jacek Łuczak	Leczenie paliatywne
Jacek Łuczak	Opieka wspierająca
Jacek Łuczak	Opieka u schyłku życia
Jacek Łuczak	Opieka długoterminowa
Jacek Łuczak	Sedacja paliatywna
Jacek Łuczak	Aneks
Dokumenty Kościoła związane ze służbą zdrowia i końcem życia	
List Apostolski Sama Dolom Ojca Świętego Jana Pawła II	
Zakończenie	
Kongregacja Nauki Wiary – Deklaracja o eutanazji z 1980 roku	
Orędzie Benedykta XVI na XV Światowy Dzień Chorego 11 lutego 2007	
	350
Przydatne informacje	351
Biznes społecznie odpowiedzialny – badania wolontariuszki	
	351
Informacje o wolontariacie w Stanach Zjednoczonych	363
Co to jest leczenie objawowe/paliatywne, opieka paliatywna-hospicyjna oraz opieka	
długoterminowa i dlaczego warto z nich korzystać?	366
Jacek Łuczak	
Posłowie	379
Ostatni wykład śp. ks. Eugeniusza Dutkiewicza	SAC 379
W obliczu ludzkiego cierpienia...	380
ks. Eugeniusz Dutkiewicz	SAC

